

opeiste en van de regering Eyskens in 1971 bekam dat als eerste stap naar de „retour à Liège” het afhaken van Limburg werd overwogen, besloten die Vlamingen het probleem Komen weer aan de orde te stellen. Met behulp van enkele belangstellenden uit Vlaanderen stichtten zij een vereniging die, door middel van het tijdschrift „Ons Kanton”, wil ijveren voor de herwaarderding van het Nederlands, voor de toepassing van de taalfaciliteiten, voor het afhaken van Henegouwen en voor het bekomen van een statuut gelijkwaardig aan dat wat bestemd is voor de Voerstreek. Voorzitter van de vereniging is Remi Vandenbroucke, bedrijfsleider (Werviksesteenweg 425, te Komen) bij wie ook de zetel van de vereniging gevestigd is. Mevrouw Simone Delva-Goudeseune, lerares, werd sekretaris-penningmeester. Het eerste nummer van „Ons Kanton” werd op 21 september 1971 in de 6.361 huiskamers van het kanton verspreid. Om de leefbaarheid te waarborgen werft de vereniging beschermende leden aan in heel Vlaanderen.

André Lammertyn

André Demedts 65.

De naam van André Demedts is een begrip in Vlaanderen. Hij heeft als mens en als schrijver standvastige vereerders en vrienden; en hij heeft ook - omdat hij in een bepaalde geestesrichting geklasseerd staat - tegenstanders.

Maar wat hij niet heeft, dat zijn vijanden. Hij is het onwaarschijnlijk voorbeeld van een taai vechter, die zijn leven lang rusteloos en onvermoeibaar op de barrikaden heeft gestaan om ideeën, waar hij in geloofde, te propageren en te verdedigen en die toch bij andersdenkenden en andersgerichten geen vijandigheid of wrevel of bitsige hatelijkheid hebben gewekt. Dat dit zo is, zal wel liggen aan het feit dat André Demedts een gentleman is, die voor zijn overtuiging altijd vriendelijk is uitgekomen, zonder ook maar iets van zijn principevastheid prijs te geven.

Als zijn naam valt, is het alsof er een synoniem van mildheid wordt geciteerd. Het gebeurt dan ook wel eens, dat een enkeling even glimlacht met een soort neerbuigende vriendelijkheid, die betweters, harde doordrijvers, gearriveerden en ook hyperwijze intellektuelen nog wel eens opbrengen als het woord „ideaal” valt en het over idealisten gaat. Maar dat is dan nog een averechtse hulde aan André Demedts, want die houding is vaak

een onbewuste kamoeflage die bewondering verhuult of spijt verdoezelt. Want wat men ook is of wil schijnen, in laatste instantie brengt men toch altijd respect op voor iemand die de moed heeft te leven volgens overtuiging en er ook al de consequenties van aanvaardt.

Het feit dat André Demedts als een gentleman door het leven is gegaan en gaat, lijkt me toch nog geen voldoende eigenschap om de waardering te verklaren, die hij geniet. Ik geloof dat die nog meer steunt op het feit dat men in hem een eerlijk man onderkent. En het komt mij voor dat dit iets te maken moet hebben met zijn boerenafkomst en zijn boer-zijn, meer nog dan met zijn Westvlaamse aard, al heeft de karakterernst van dit gewest hem zeker sterk gemerkt. Ik zou niet durven beweren dat zo'n afkomst altijd een garantie is van echtheid en eerlijkheid, maar ik moet dan toch constateren dat ik een soortgelijke authenticiteit terugvind bij enkele andere figuren, die uit de boerenwereld tot de letterkunde of tot de kunst überhaupt zijn gekomen. Ik denk in de eerste plaats aan de Westvlaming Stijn Streuvels, de vriend en het zo bewonderde voorbeeld van André Demedts. Stijn Streuvels was zelf wel geen boer, maar hij heeft de leefwereld van de boer eksistentieel tot de zijne gemaakt en al de markante karaktertrekken had hij in zich opgenomen. Ik denk aan de dichter Richard Minne, een Oostvlaming dan, die jaren geboerd heeft - met weinig succes trouwens - maar die eveneens van nature die eenvoud bezat, die echtheid, die zuivere en onvervalste menselijkheid, die wel de sterkste remedie tegen de pretentie schijnt te zijn.

Vanzelfsprekend denk ik ook aan kunstschilder Felix de Boeck, een authentieke Brabander dan, die om zichzelf te kunnen zijn en blijven, heel zijn leven boer bleef en ook weer in zijn leven en werk van een grondige eerlijkheid getuigt.

Het zijn stuk voor stuk mensen die geweest zijn als de natuur en het boerenwerk, die geen bedrog hebben gepleegd maar met hun kunde en kunst in zuivere oprechtheid op de markt zijn gekomen. Voor hen schreef Guido Gezelle, die andere brok onvervalste Westvlaamse oorspronkelijkheid:

*Het is wezen dat mijn oog aanziet,
het is waarheid en ge dobbelt niet.*

Sommigen denken dat de kwaliteiten van André Demedts op zijn geloof stoelen, want voor sommigen in dit land is hij het prototype van de kristen, van de goede gelovige, die

als een rots in de branding staat en ook daar wordt hem onrecht aangedaan.

André Demedts is inderdaad een gelovig man maar geen brave kristen in de traditionele zin van het woord, want dat zou betekenen dat hij met vastgeankerde zekerheden door het leven gaat, wat de kwaliteit van zijn geloof zou devalueren. Hij is een moderne gelovige die de twijfel kent, die zich altijd opnieuw vragen stelt, maar die zijn eigen geval niet wil opblazen tot een sensationeel nummer om op het marktplein volk te trekken. Hij is de man die ooit gebeden heeft:

*„Vader, Gij zijt onze Koning
en we hebben niets dan U om van te dromen,
maar zo oneindig hoog welven uw hemelen
en de lente zingt hun lied in bloeiende bomen
o help ons, al zullen wij U telkens weer verraden
Vader, die onze Koning zijt,
want wij hebben U radeloos lief
al is ons leven verminkt voor altijd.”*

Maar hij is ook de mens die, net als zijn vader en grootvader, altijd weer met het geloofsprobleem geconfronteerd wordt en dan pijnlijk zegt:

*„Wat ik, gekweld, al heftiger verlang,
is dat gij eens, één keer, mijn God niet zijt,
maar slechts een mens als ik, een sterveling,
die luistren zou en eindelijk verklaren
waarom hij mij bemint, dat nietig ding,
waarop ik zelf niet zonder walg kan staren.”*

Dat is de geestelijke wereld van André Demedts: het is een wereld waar twee elementen strijd leveren: een grenzeloze onmacht en een stugge wilskracht die dat voor een deel wil compenseren. Dat is geen wereld van rimpelloze vroomheid, maar een bestaan dat een vraag is.

Maar de minzame Demedts is nog op een ander gebied een hard vechter en dat is waar het gaat om de goede en rechtvaardige rechten van het volk waartoe hij behoort. Ook die bekommernis spreekt uit weerbare verzen als:

*„Wij zullen hen vernederen die u belagen
en zich verheugen in uw nood;
wij willen voor u het laatste wagen,
en uwe vrijheid zien vóór onze dood.”*

Soms ook zijn het verzen waarin de vreugde en de genegenheid rimpelen en de vertrouwdheid met de din-

gen van dat land als een streling over de poëzie ligt:

*„Lof zij het land waar ik geboren ben
en ook zal sterven naar Gods wil.
Hier groeit geen boom
Hier ligt geen steen,
die ik niet ken.”*

Deze liefde voor dat land nu is geen romantische Schwärmerei, maar wel een luciede bekommernis voor het welzijn van dat volk, dat als elk ander volk in de wereld het recht heeft naar eigen aard en wezen te leven in een bestel, waarin het zich normaal kan ontplooiën. En dit gevoel houdt ook verband met de sociale beweging die André Demedts steeds heeft gekenmerkt, hij die jarenlang actief heeft gestaan in de Katholieke Arbeidersvereniging en er zelfs een leidende rol in speelde. Het is trouwens wel karakteristiek voor hem - ook al zou men dat niet zo direkt van hem verwachten - dat een van zijn eerste gedichten - hij was toen 18 jaar - een in memoriam voor Lenin is geweest, wat wel bewijst dat zijn sociale interesse al vroeg een realiteit was.

André Demedts is geen romantisch dweper, zelfs daar niet waar hij schijnbaar voor een hopeloze zaak vecht, voor het behoud bijv. van de Nederlandse cultuur in Frans-Vlaanderen. Daar ook is hij een realist. Hij verdedigt dan ook niet een aanhechting van Frans-Vlaanderen bij Vlaanderen, maar wel een aktie die de Frans-Vlamingen in Frankrijk moet helpen zichzelf te ontdekken, zichzelf te zijn en te blijven. En daar is zijn geloof dan weer groot en wat velen niet voor haalbaar houden, daar staat hij op de bres en de feiten zouden hem nog wel eens gelijk kunnen geven, zoals blijkt uit de resultaten die dit vreedzame ijveren in de laatste jaren heeft bereikt. Maar onverbidde is hij dan weer waar hij de vinger op de wond legt en duidelijk en luid verklaart dat men daar in Frankrijk, net als in Moeskroen en Komen en de Voer en zeker ook in Brussel, de vrees bij de mensen moet weg nemen, de bedreiging dat, als men Vlaams en dus zichzelf is, men het minder gemakkelijk heeft, last ondervindt of eventueel zelfs gebroodroofd wordt. André Demedts heeft altijd de onverdraagzaamheid scherp gebrandmerkt van hen, die door hun machtspositie de anderen onvrij maken, omdat het de negatie is van de meest elementaire rechten van een echte democratie.

Om de kunstenaar André Demedts recht te doen wedervaren, zou ik geheel zijn literair oeuvre en met name ook zijn proza werk moeten

behandelen, waarin hij zich naar de mate van zijn reëel talent, heeft geaffirmeerd als een artiest met een eigen klankwaarde en waarin trouwens de elementen van zijn eigen menselijkheid op zeer diverse manier altijd weer terugkeren. Maar het was mij tans vooral te doen om de mens Demedts, om de man die zich onberekend en belangloos voor de Vlaamse gemeenschap heeft ingezet en die nooit eens „nee” heeft gezegd, als hem werd gevraagd wat te doen voor de mensen die dit land bewonen. En in deze tijd, waarin iedereen het aksent legt op het mens-zijn, lijkt André Demedts mij het voorbeeld van deze totale menselijkheid, gekruid met heerlijke humanistische ingrediënten.

Het kan zijn dat er in dit land een establishment bestaat dat André Demedts niet als prominent beschouwt, want geld en roem en prestige zijn voor hem steenkoude dingen zonder ziel en zin.

Het kan ook zijn dat een bepaalde wetenschap André Demedts niet naar zijn volle waarde schat, want hij heeft nooit meegedaan aan dat spelletje van gewichtigheid en hoogdravendheid, die men hier nog wel eens als wetenschap wil verslijten.

Het kan ook zijn dat een bepaalde kritiek het artistiek werk van André Demedts niet die plaats geeft waarop het recht heeft, omdat André Demedts de buitennissigheid en het gezochte niet als vaste ingrediënten heeft willen gebruiken of als normen voorop stellen.

Maar er zijn veel eerlijke mensen die van André Demedts houden, omdat hij van zijn leven een karaat-zuiver werkstuk heeft gemaakt. Ik wou dat veel Vlamingen, in de rijpheid van de herfst en zelfs in de mildheid van de zomer van hun leven, het kredo en het testament van André Demedts konden nazeggen en achter elk woord in volle eerlijkheid konden staan. In deze boodschap heeft André Demedts het over de traditionele driehoek die in het oude West-Vlaanderen bestond: sociale gezindheid, nationale overtuiging, bekommernis om het geloof. Deze drie tema's zijn zowel bij Streuvels als bij Verriest aanwezig. Op het einde van zijn boek *De dag voor gisteren* en ook op het einde van het aan hem gewijde televisieprogramma *Ten huize van* heeft André Demedts deze drie eksistentiële begrippen toegepast op zijn eigen levenshouding.

„Ik wil nooit de vrienden uit mijn jeugd, de armen en onaanzienlijken, de misdeelden en verontrechtenden vergeten. Ik moet van hen en voor

hen getuigen, of een der mensen die ik geweest ben en altijd wil blijven komt niet aan het woord.

Ik zal altijd opkomen voor het bestaansrecht van mijn volk, niet alleen als etnische groep, maar ook als natie die recht heeft op een machtsorgaan om haar toekomst en welzijn te verzekeren.

Als er mensen zijn die mij ten kwade duiden dat ik in God geloof, op Hem vertrouwen en tracht van Hem te houden, kan en zal ik hun dat niet beletten. Ik heb eerbied voor hun overtuiging. Zij misrekenen zich evenwel als zij menen mij door hun afkeuring tot betere inzichten te brengen. Ik zal de trouw niet breken.”

Prof. Joos Florquin

frans-vlaanderen

24e Frans-Vlaamse Kultuurdag in Waregem.

Een verslag schrijven over de Frans-Vlaamse kultuurdag, die plaats had op zondag 12 september 1971 in Waregem, is niet eenvoudig. Mensen die er aanwezig zijn zullen al te vlug de tekorten van zo'n verslag aan kunnen stippen. En al geef ik een omstandig relaas van wat er op die dag gebeurd is, toch kan ik, voor wie er niet aanwezig was, maar moeilijk de belangrijkste elementen ervan onder woorden brengen. Want veel belangrijker dan het programma, hoe rijkgevoeld het ook mocht zijn, is de sfeer waarin die dag verlopen is. Het is een dag van vrienden. Uit noord en zuid komen ze: mensen die je misschien al jaren kent en die je soms alleen op die Waregemse dagen ontmoet; mensen die je vroeger niet kende en waarmee je op die dag kennis maakt. Het zijn vrienden waarvan je weet dat ze allen begaan zijn met het welzijn en de groei van het Nederlandse volk; mensen die er zich metterdaad voor inzetten en die soms erg hard hebben om het vol te houden. Voor al die mensen is het een riem onder het hart samen te komen en